

BUS-rapport 2020

Rapporterade
samverkansavvikelser i
Stockholms län avseende barn i
behov av särskilt stöd (BUS)

Innehåll

3	Bakgrund till BUS avvikelserapportering
3	Syfte
4	Inkomna avvikelserapporter mellan olika huvudmän inom BUS 2020 - rapportör
4	Fördelning av avvikelserapporter i länet
5	Inkomna avvikelserapporter mellan olika huvudmän inom BUS 2020 - mottagare
6	Anledning till avvikelserapportering mellan olika huvudmän <i>SIP</i> <i>Remisshantering</i>
7	Vilka samverkansbrister rapporteras kopplat till olika typer av verksamheter? <i>Socialtjänsten som rapportör</i> <i>Socialtjänsten som mottagare</i>
8	<i>BUP som rapportör</i> <i>BUP som mottagare</i>
9	Förslag på åtgärder som verksamheterna lyfter i avvikelserapporterna
11	Verksamheternas kännedom om avvikelssystemet
11	Om BUS-avvikelseernas innehåll och fortsatt arbete

BUS-avvikelser 2020

Redovisning av avvikelser inkomna under perioden 2020-01-01 – 2020-12-31

Bakgrund till BUS avvikelserrapportering

För att ersätta allmänna, svepande ”klagomål” med en tydligare bild av vilken typ av problem det rörde sig om beslutade KSL (numera Storsthlm) och Hälso- och sjukvårdsförvaltningen (HSF) 2010 att införa ett system för BUS- avvikelser.

BUS-avvikelser kan användas av samarbetspartners inom BUS-samverkan och handla om det som avviker i förhållande till den samverkan som kan förväntas utifrån BUS-överenskommelser på lokal och regional nivå, samt till BUS-överenskommelsen kopplade samverkansrutiner eller förtydliganden.

Syfte

Syftet med BUS-avvikelsehantering är att uppmärksamma när samverkan inte fungerat på ett bra sätt för barnet/den unge.

Rutinen med BUS-avvikelsehanteringen är ett sätt att säkerställa att de verksamheter som frågan berör får kännedom om händelsen, att alla samarbetspartners får möjlighet att lämna sitt perspektiv på händelsen, ges möjlighet att utreda vad som hänt och vid behov vidta åtgärder för att förebygga att det inträffar igen.

Kopior på BUS-avvikelserna skickas till och sammanställs av BUS-sekretariatet i syfte att uppmärksamma frågor av principiell karaktär som kan behöva uppmärksammas på regional nivå. Exempel på åtgärder som kan vidtas på regional nivå är revidering av befintliga eller tillskapande av nya samverkansrutiner, eller förtydliganden som ett sätt att förbättra förutsättningarna för god samverkan mellan verksamheter kring barn i behov av särskilt stöd.

Inkomna avvikelserapporter mellan olika huvudmän inom BUS 2020 - rapportör

Rapportör	Antal inkomna rapporter 2020
Socialtjänst	32
Barn- och ungdomspsykiatri, BUP	22
Habilitering och hälsa	2
Skola	6
Elevhälsa	3
Förskola	0
BUMM	0
Summa kommunal verksamhet	41 (63%)
Summa regional verksamhet	24 (37%)
Summa totalt	65 (100%)

Utöver ovan avvikelserapporter *mellan* huvudmän tillkommer **8 st** avvikelserapporter inom samma huvudman: Socialtjänst - Skola (3st), BUMM (Barnsjukhuset Martina) – BUP (2st), Skola - Socialtjänst (1st), Habilitering – BUP (2st).

Fördelning av avvikelserapportering i länet

Avvikelse­rapporter med socialtjänsten som rapportör har inkommit från tolv olika stadsdelar/kommuner, av vilka sex stycken är stadsdelar inom Stockholms stad.

Avvikelse­rapporter med skola och elevhälsa som rapportör har inkommit från fem olika enheter inom Stockholms stad och från två enheter i Huddinge kommun.

Avvikelse­rapporter med BUP som rapportör har inkommit från åtta olika mottagningar i länet.

Avvikelse­rapporter med habiliteringen som rapportör har inkommit (en vardera) från Haninge och Sollentuna.

**Inkomna avvikelserapporter mellan olika huvudmän inom
BUS 2020 - mottagare**

Mottagande verksamhet	Antal inkomna rapporter 2020
Barn- och ungdomspsykiatri, BUP	26
Socialtjänst	21
Habilitering och hälsa	7
Barn- och ungdomsmedicinsk mottagning, BUMM	3
Skola	2
Astrid Lindgrens barnsjukhus, ALB	2
Sachsska barnsjukhuset	1
Förskola	1
BUMM och BUP	1
BUP och socialtjänsten	1
Totalt	65

Anledning till avvikelserapportering mellan olika huvudmän

Temaområde	Antal inkomna rapporter 2020
Samordnad individuell plan (SIP)	46
Bristande samarbete kring barn och unga med komplex problematik	7
Synpunkter på annan verksamhets utförande av sitt uppdrag	6
Remisshantering	3
Oklara gränser för uppdrag och ansvar	3
Summa totalt	65

SIP

Precis som de två senaste åren anges Samordnad individuell plan (SIP) som huvudsaklig orsak till avvikelserapportering i BUS-samverkan. Faktum är att mönstret är än tydligare för år 2020, 46 stycken (71%) av avvikelserapporterna handlar om SIP, att jämföra med 2019 (47%) och 2018 (43%). I en del av avvikelserna som rör SIP framgår också att bristerna i SIP är symtom på exempelvis oklarheter kring uppdrag och ansvar, och bristande samarbete kring barn och unga med komplex problematik.

Remisshantering

Endast tre stycken avvikelserapporter (knappt 5%) under 2020 har handlat om remisshantering, att jämföra med 2019 (32%) och 2018 (31%). De senaste åren har avvikelserapporter i BUS-samverkan också till stor del handlat om remisshantering mellan skola/elevhälsa och hälso- och sjukvård. År 2019 syntes en minskning, och denna tendens är än tydligare 2020.

Vilka samverkansbrister rapporteras kopplat till olika typer av verksamheter?

Av de avvikelserrapporter som inkommit går att konstatera att det finns två aktörer som både rapporterar och mottar betydligt fler avvikelserrapporter än andra verksamheter, BUP och socialtjänsten. Nedan tar vi oss en närmare titt på vad det är som rapporterats för dessa två verksamhetstyper.

Socialtjänst som rapportör

Socialtjänsten i länet står som avsändare till 49% av det totala antalet avvikelserrapporter inom BUS-arbetet. Flest avvikelserrapporter har skickats från Enskede-Årsta-Vantörs stadsdel (16 st) och Farsta stadsdel (5 st) men följande kommuner och stadsdelar har också skickat avvikelserrapport/er: Norrmalm, Älvsjö, Nacka, Hägersten/Liljeholmen, Huddinge, Spånga-Tensta, Sundbyberg, Haninge, Värmdö och Järfälla.

Ett stort antal av avvikelserrapporterna handlar om brister i arbetet med SIP till exempel att en verksamhet uteblir från möte, endast deltar en liten stund, ifrågasätter socialtjänstens bedömning om att kalla till SIP-möte, skickar ingen ersättare vid till exempel sjukdom, ”beställning” av skola med behandling på SIP-möte, kontaktar vårdnadshavare och andra verksamheter för att motverka socialtjänstens bedömning, eller att annan verksamhet hänvisar vårdnadshavare till att begära SIP-möte hos socialtjänsten istället för att själva sammankalla. Vanligast orsak till avvikelserrapportering är att BUP uteblivit (16 st), följt av habiliteringen (7 st).

Ett par avvikelserrapporter har handlat om att BUP inte tagit emot barn och unga för bedömning av risk för återfall avseende sexuellt övergrepp. I ett av fallen anges att BUP förordat placering av den unge men sedan inte medverkat till att säkerställa den unges behov av hälso- och sjukvård eller medfinansierat placeringen. En annan avvikelserrapport handlar om att BUPs bedömning av hur hälso- och sjukvårdsbehoven ska tillgodoses hos ett placerat barn/ung person uteblivit. Ett par avvikelser handlar också om att BUP inte tillhandahållit överenskomna insatser med motiveringen att hemsituationen bedömts som instabil.

Socialtjänsten som mottagare

Socialtjänsten i länet är mottagare till 32% av det totala antalet avvikelserrapporter inom BUS-arbetet. Avvikelserrapporter har mottagits av Kungsholmen, Farsta, Haninge, Upplands-Väsby, Bromma, Ekerö, Enskede-Årsta-Vantör, Hässelby-Vällingby, Hägersten-Liljeholmen, Sollentuna (funktionsnedsättning), Sigtuna och Huddinge. En avvikelserrapport är riktad till socialtjänst och BUP tillsammans. Fyra av avvikelserrapporterna har också skickats till socialtjänsten i Gnesta (avsändare BUP

Södertälje). Gnesta tillhör inte länet och har inte fattat beslut om den regionala BUS-överenskommelsen.

Merparten av socialtjänstens mottagna avvikelser handlar om brister i arbetet med SIP, allra vanligast är att socialtjänsten uteblivit från SIP-möte. Andra brister som lyfts är: dålig kvalitet och mötesstruktur på SIP-möte (2 st) och att SIP-protokoll uteblivit (1 st). Fyra avvikelser riktade till socialtjänsten i Gnesta handlar om att SIP ej lett till önskad förändring. Utöver brister kopplade till SIP handlar avvikelserrapporterna med socialtjänsten som mottagare om brister i samverkan i komplexa ärenden (2 st) och att socialtjänsten "beställt" insats från BUP istället för att till exempel sammankalla till SIP (1 st).

BUP som rapportör

BUP i länet står som avsändare till 34% av det totala antalet avvikelserrapporter inom BUS-arbetet. Flest avvikelserrapporter har skickats från Södertälje (4 st) och Farsta (4st), följt av Kungsholmen (3 st), Brommaplan (3 st), Sollentuna (3 st), Huddinge (2 st), Globen (2 st) och Enheten för psykos och bipolär sjukdom(heldygnsvård)(1 st) En majoritet av de avvikelserrapporter som inkommit med BUP som rapportör handlar om brister i arbetet med SIP (17 st). Allra vanligast är att socialtjänsten uteblivit från SIP-möte. Andra orsaker till rapportering är att SIP inte lett till önskad förändring, svårigheter i samverkan kring komplexa ärenden, och brister i annan huvudmans utförande av uppdraget (t ex bristande sekretess).

BUP som mottagare

BUP i länet står som mottagare till 40% av det totala antalet avvikelserrapporter inom BUS-arbetet. Avvikelserrapporter har mottagits av BUP Globen (6 st), BUP Farsta (5 st), BUP Kungsholmen, BUP trauma, BUP Ektorps, BUP trauma, BUP Ektorps + BUP "En väg in" + BUP trauma, BUP Uppsala, BUP Solna, BUP Jakobsberg, Prima barn Handen, BUP tillsammans med socialtjänst, BUP och BUMM Skärholmen, Moment psykologi, BUP OCD + BUP Globen, BUP Brommaplan, BUP Globen och mellanvård sydost. Merparten i BUPs mottagna avvikelserrapporter handlar om brister i arbetet med SIP (19 st), allra vanligast är att BUP uteblir från SIP-möte, men andra brister som rapporterats är till exempel att BUP inte medverkar på hela mötet eller att BUP hänvisar familj som vill ha SIP till att socialtjänsten ska sammankalla istället för att sammankalla själv. Andra brister som rapporterats är svårigheter i samverkan kring komplexa ärenden (3 st), att BUP brustit i att ta sitt hälso- och sjukvårdsansvar vid placering utanför det egna hemmet (2 st), brister kopplat till remisser (2 st), att BUP nekar att ta emot patient för riskbedömning av återfall i sexuella övergrepp samt att BUP inte ger utlovade insatser med anledning av att hemsituationen bedöms som instabil.

BUS-sekretariatet har ett flertal gånger uppmärksammats av professionella verksamma på lokal nivå i länet på behovet av att tydligare definiera aktörer som verkar för barn och ungas hälsa på olika sätt och deras uppdrag, och hur de förhåller sig till andra aktörer. Förslag har framkommit om att sammanställa detta i ett gemensamt dokument. Genom att identifiera gränssnitt mellan verksamheter kan också samverkan utvecklas och fler barn och unga i slutändan bli hjälpta utifrån ett helhetsperspektiv.

Förslag på åtgärder som verksamheterna lyfter i avvikelserapporterna

Det huvudsakliga syftet med avvikelserapporteringen är den dialog och samhandling som kan uppstå kring barn och unga som är i behov av samordnade insatser. Dialogen kan också bidra till att undvika att samma samarbetssvårigheter upprepas gång på gång.

Åtgärder på regional nivå, baserat på den information om samverkansbrister som kommer till BUSSAMs kännedom, vidtas när det finns tydliga mönster som indikerar att problemet är strukturellt, samt att åtgärder på regional nivå bedöms bidra till förbättrade förutsättningar på lokal nivå.

Samarbetet på lokal nivå är dock det primära och det är viktigt att lära av det arbete som görs och de åtgärder som vidtas på lokal nivå. Nedan följer exempel på sådant som verksamheter på lokal nivå föreslagit som åtgärder för att komma tillrätta med samverkansbrister.

Samordnad individuell plan (SIP)	46
----------------------------------	----

Den vanligaste orsaken till avvikelserapportering är att en eller flera verksamheter uteblivit från SIP eller att andra typer av brister förekommit i samband med SIP. Det är också i fråga om SIP som verksamheterna har flest förslag på åtgärder i avvikelserapporten, nedan några exempel:

- framtagna SIP-rutiner behöver implementeras i alla verksamheter,
- att alla verksamheter tar ansvar för att skicka ersättare från den egna verksamheten om den huvudansvarige har förhinder,
- att alla verksamheter har rutin för att ta emot SIP-kallelser för att undvika att de försvinner till exempel när huvudansvarig i ärendet är sjukskriven,
- att den som först upptäcker behov av SIP sammankallar till möte i enlighet med lagen och inte hänvisar till att annan verksamhet ska ansvara.

- att lösa ut eventuella kända meningsskiljaktigheter av vikt (mellan verksamheter innan SIP-möte till exempel på tjänstemannamöte) när familjen samtycker till det.
- Både skolan själv och andra verksamheter framhåller vikten av att skolan får mer kunskap om SIP.
- Följa de rutiner som är framtagna i lokala BUS-samverkan och som klargör att en aktör inte får göra en egen bedömning av vilken typ av insats en *annan* verksamhet bör erbjuda ett barn eller ung person.

En av de svarande verksamheterna anger att de till följd av bristande kvalitet i SIP-möten beslutat om att anställa en SIP-samordnare som har sin tillhörighet på socialkontoret.

Bristande samarbete kring barn och unga med komplex problematik	7
---	---

- Med anledning av att det finns stora svårigheter att samverka kring barn och unga med komplex problematik föreslås att lokala rutiner för samverkan/insatser från berörda aktörer vid problematisk skolfrånvaro/"hemmasittande" tas fram.

Synpunkter på annan verksamhets utförande av sitt uppdrag	6
---	---

- Skicka inte personuppgifter via mail utifrån patientsäkerhet

Oklara gränser för uppdrag och ansvar	3
---------------------------------------	---

- Med anledning av svårigheter att samverka mellan socialtjänst och BUP kring en ung person med problematiskt sexuellt beteende (förövare): klargöra allmänt kring olika aktörers ansvar för målgruppen och i synnerhet BUPs uppdrag.
- Med anledning av svårigheter att samverka mellan socialtjänst och BUP kring en ung person med problematiskt sexuellt beteende (förövare): önskemål om att BUP bidrar med att sin psykiatriska kompetens och till att hitta lösningar och inte nekar försök till samverkan, till exempel SIP, för att sedan hänvisa till placering utanför hemmet och till socialtjänstens ansvar.

- Med anledning av svårigheter att samverka mellan socialtjänst och BUP kring en ung person med problematiskt sexuellt beteende (förövare): ökad transparens kring vilka förutsättningar som ska vara uppfyllda för att BUP ska kunna medverka vid behandlingshemsplaceringar.

Remisshantering	3
-----------------	---

- Att remissvar med utlåtande alltid skickas om inte vårdnadshavare aktivt motsätter sig det.

Verksamheternas kännedom om avvikelssystemet

Sedan år 2016/17 har antalet avvikelser varit mellan ca 50 och 80 till antalet. Innan dess var antalet avvikelser endast ett tiotal per år. Det är svårt att säga om detta beror på att samverkansbristerna är fler eller om de uppmärksammas och rapporteras oftare. I den enkät som gick ut till de lokala BUS-grupperna i länet våren 2020 angav 67% av svarande att de *både* tar upp svårigheter i samverkan kring enskilda barn och unga lokalt i den egna BUS-strukturen *och* skickar en kopia på avvikelse till BUS-sekretariatet.

Knappt fyra procent av de lokala BUS-grupperna anger att man inte alls använder sig av avvikelserapporteringsystemet. Det är positivt att kännedomen om systemet är utbredd i de lokala BUS-grupperna, spridningen i länet är relativt god (se även avsnitt på sidan 4) och är större än tidigare år. Dock saknas många delar av länet i rapporteringsstatistiken.

Kännedomen om systemet med BUS-avvikelserapportering är en förutsättning för att verksamheter inom BUS-samverkan ska rapportera BUS-avvikelser. Det är också viktigt att det är tydligt i vilka sammanhang och på vilket sätt avvikelserapportering kan användas. Likaså vilka de konkreta resultaten blir av avvikelserapporteringen på lokal och regional nivå för att i förlängningen rättfärdiga systemets existens.

BUS-sekretariatet har en viktig uppgift att informera om att systemet finns, hur det kan användas och vilka åtgärder som vidtagits på regional nivå med anledning av inkomna avvikelserapporter. Vikten av att svara på avvikelser behöver också fortsatt spridas till alla berörda för att det på sikt ska vara meningsfullt att använda sig av avvikelserapportering som ett verktyg för förbättrad samverkan.

Om BUS-avvikelseernas innehåll och fortsatt arbete

Sammanställningen av 2020 års avvikelserapporter visar att samverkansbrister kopplat till framför allt SIP, precis som 2018 och 2019, är fortsatt dominerande. Det som

framkommer mer tydligt 2020 än tidigare år är att missnöje med samverkan i SIP-arbetet är stort även inom BUP. Tidigare år har det främst varit socialtjänsten som rapporterat brister.

BUSSAM beslutade redan sommaren 2019 att länsövergripande riktlinjer för SIP skulle tas fram, hösten 2019 skedde behovsinventering i verksamheter inför arbetet med riktlinjer. Under 2020 har dessvärre ökad arbetsbelastning i samband med covid -19 gjort att det arbetet som påbörjats med riktlinjer för SIP inte har kunnat färdigställas. Målet är att återuppta arbetet och att ta fram och besluta om länsövergripande riktlinjer under 2021.

Åren 2018 och 2019 var även brister i samband med remisshantering väldigt vanligt förekommande, men de utmaningar som uppstått i samband med covid -19 är troligen orsak till att dessa avvikelser minskat kraftigt.

En mängd insatser har gjorts på regional nivå de senaste åren för att förbättra arbetet med remisser, exempelvis infördes 2019-01-01 remisskrav till fristående utredningsteam efter beslut i Hälso- och sjukvårdsnämnden, hösten 2019 presenterades nya remissgrupper bl a för jämnare patientflöden till mottagningar, ökad samsyn och mer likartade bedömningar, och under 2020 startade BUP verksamheten "En väg in". Sedan tidigare finns "Samverkansrutiner mellan skola och sjukvård kring skolbarn som misstänks ha en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning", ett dokument som tagits fram inom BUS som stöd till verksamheterna i samverkan. Det har skett vissa förändringar kring dessa rutiner, och med anledning av detta beslutade BUSSAM i september 2020 att befintliga riktlinjer ska revideras.

Arbete kring att förbättra vårdkedjan för barn med ADHD och/eller ASD pågår på Hälso- och sjukvårdsförvaltningen. En del i detta består av en överflyttning av samtliga ADHD-utredningar från BUMM till BUP. Förhoppningen är att detta kan lösa en del av problemen kring remisshanteringen.

Förhoppningen är också att de lokala verksamheternas förslag på åtgärder kopplat till rapporterade samverkansbrister tas till vara i det lokala utvecklingsarbetet och blir en gemensam angelägenhet för den lokala BUS-gruppen i det fortsatta utvecklingsarbetet.